

รายละเอียดของรายวิชา

๑๐๓ ๓๒๓ ศาสนากับภาวะผู้นำ

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โครงการขยายห้องเรียน วัดไชยชุมพลชนะสงคราม ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง ฯ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา ๑๐๓ ๓๒๓ ศาสนากับภาวะผู้นำ (Religion and Leadership)
๒. จำนวนหน่วยกิต ๒ หน่วยกิต (๒-๐-๔)
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต หมวดวิชาเลือกเสรี
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา พระครูกิตติชัยกาญจน์, พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน ภาคการศึกษาที่ ๒ ชั้นปีที่ ๔
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (pre-requisite) (ถ้ามี) ไม่มี
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (co-requisites) (ถ้ามี) ไม่มี
๘. สถานที่เรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โครงการขยายห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนของศาสนาในการการพัฒนาผู้นำ เข้าใจแนวคิดเรื่องผู้นำในอุดมคติ เสริมสร้างองค์กรศาสนาให้เข้มแข็งในการพัฒนาผู้นำและรู้จักประยุกต์ศาสนาสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นได้ และเป็นแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาผู้นำที่ดีได้

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

๑. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความหมายและลักษณะของผู้นำ คุณสมบัติผู้นำ แรงบันดาลใจของผู้นำทางศาสนา ลักษณะผู้นำตามหลักศาสนา บทบาทขององค์กรศาสนาในการพัฒนาผู้นำ การประยุกต์หลักคำสอนของศาสนาเพื่อความเป็นผู้นำ

๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
๓๒	ตามความต้องการ ของผู้เรียนเฉพาะราย	๐	การศึกษาด้วยตนเอง ๔ ชั่วโมง/สัปดาห์

๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็นรายบุคคล

วิธีการให้คำแนะนำ เข้าพบตามที่นัดหมายและสอบถามในชั้นเรียน วัน ตามที่กำหนดในแต่ละภาคการศึกษา จำนวนชั่วโมงตามที่กำหนดในแต่ละครั้ง

หมวดที่ ๔ ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล

๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรม		
การพัฒนาผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑. [●] มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ๒. [o] มีจิตสาธารณะ มีความเสียสละ มีวินัย ๓. [o] เคารพสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๔. [o] เห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕. [o] ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ชาติ ศาสนา	- กำหนดความรับผิดชอบต่อการเข้าห้องเรียน - ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในบทเรียน - แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน	- ประเมินผลพฤติกรรมกรรมการเข้าเรียน - การให้ความร่วมมือในชั้นเรียน - การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจากการจดเนื้อหาบรรยาย - การนำเสนองาน ชักถาม และอภิปราย
๒. ด้านความรู้		
ความรู้ที่ต้องได้รับ	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑. [o] มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และเนื้อหา ๒. [●] ใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล ๓. [o] มีความรู้ในศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้	- บรรยายเนื้อหาวิชาตามแผนการสอนที่ได้กำหนดไว้ - วิเคราะห์ให้เห็นความสัมพันธ์และบูรณาการเนื้อหาของวิชากับความเป็นผู้มีน้ำจืดกรในสังคมปัจจุบัน - อภิปรายประเด็นศึกษาระหว่างผู้เรียนและผู้สอน - มอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า	- ทดสอบความเข้าใจด้วยการถาม – ตอบ - วิเคราะห์การทำแบบฝึกหัด - ประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัด - การสอบวัดความรู้ ๒ ครั้ง - สอบกลางภาคและปลายภาค

๔.[o] มีความรอบรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งของไทยและสากล ๕.[o] สามารถเข้าใจความก้าวหน้าของ ความรู้และงานวิจัยในปัจจุบัน	- สรุปประเด็นหลักของบทเรียน	
๓. ด้านทักษะทางปัญญา		
ทักษะปัญญาที่ต้องพัฒนา	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑. [●] สามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ ทำ ความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ได้ ๒.[●] สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และมีเหตุผล อ้างอิงได้ ๓. [o] สามารถประยุกต์ความรู้และทักษะ เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ๔. [o] มีความมุ่งมั่น ใฝ่รู้ เพื่อการเรียนรู้ ตลอด และสามารถนำความรู้ไปโยงเชื่อมกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ ๕. [o] รายวิชาปฏิบัติ ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้	- บรรยายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง ประกอบเนื้อหาวิชา - บรรยายเชิงวิเคราะห์ให้เห็น ความสัมพันธ์และบูรณาการ เนื้อหาของวิชากับความ เป็นผู้นำองค์กรในสังคมปัจจุบัน - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความ คิดเห็น และแก้ไขข้อผิดพลาด เป็นรายบุคคล - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง แล้วนำมาแลกเปลี่ยน ภายในชั้นเรียน	- ทดสอบย่อยโดยเน้นการวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้และการบูรณาการ เนื้อหาของวิชากับความ เป็นผู้นำองค์กรในสังคมปัจจุบัน - ใช้การซักถาม - ทดสอบด้วยแบบฝึกหัด
๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ		
ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบที่ต้องพัฒนา	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑.[o] มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒.[o] เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตาม ๓. [●] มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักจัดการอารมณ์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ๔.[o] มีความสามารถในการบริหารจัดการ	- มอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดให้นำเสนอ ความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ	- การนำเสนองาน - ชิ้นงาน

๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ		
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑. [●] มีทักษะในการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ๒.[●] มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ๓. [●]มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสืบค้นและการนำเสนอได้อย่างเหมาะสม ๔. [●]มีทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	- มอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดให้นำเสนอความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ	- การจัดทำรายงาน และนำเสนอองานด้วยสื่อเทคโนโลยี - การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและวิธีการอภิปราย

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมงบรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
๑	แนะนำแผนการสอน - คำอธิบายรายวิชา - วัตถุประสงค์รายวิชา - กิจกรรมการเรียนการสอน - วิธีการประเมินผล - งานมอบหมาย	๒	- แนะนำรายละเอียดวิชา - ชี้แจงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (การให้คะแนน) - ชี้แจงการมอบหมายงานและร่วมกันสร้างข้อตกลง - แนะนำเอกสารประกอบการเรียนการสอน - มอบหมายงานให้ผู้เรียนไปศึกษาในหน่วยที่ ๑ ก่อนจะเรียนในสัปดาห์ต่อไป	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมมาภรณ์
๒	-ความหมายของผู้นำ - ลักษณะของผู้นำ	๒	- การบรรยายประกอบสื่อ power point - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดงข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมมาภรณ์
๓	ประเภทของผู้นำ -ประเภทตามลักษณะการปฏิบัติงาน	๒	- ผู้สอนบรรยาย พร้อมยกตัวอย่างประกอบด้วยคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมมาภรณ์

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมง บรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
	-ประเภทตามลักษณะของ พฤติกรรม -ประเภทตามลักษณะการ บริหารงาน		- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดง ข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - ผู้สอนสรุปประเด็น - ผู้สอนใช้ Power point ในการนำเสนอ	
๔	คุณลักษณะของผู้นำ ๑.ความมีชีวิตชีวาและอดทน ๒.ความสามารถในการตัดสินใจ ๓.ความสามารถในการจูงใจคน ๔.ความรับผิดชอบ ๕.ความฉลาดและมีไหวพริบ	๒	- ผู้สอนบรรยาย พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถาม ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดง ข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - ผู้สอนสรุปประเด็น - ผู้สอนใช้ Power point ในการนำเสนอ	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๕-๖	คุณลักษณะของผู้นำ (ต่อ) ๑.คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ของผู้นำที่มีประสิทธิผล ๒.แรงจูงใจของผู้นำ ๓.ปัจจัยด้านสติปัญญาเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจของภาวะผู้นำ	๔	- ผู้สอนบรรยาย พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถาม ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดง ข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - ผู้สอนสรุปประเด็น - ผู้สอนใช้ Power point ในการนำเสนอ	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๗	คุณธรรมสำหรับนักบริหาร ๑.คุณลักษณะ ๓ ประการ ๒.อิทธิบาท ๓ ๓.พละ ๔	๒	- ผู้สอนบรรยาย พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถาม ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดง ข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - ผู้สอนสรุปประเด็น - ผู้สอนใช้ Power point ในการนำเสนอ	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๘	สอบกลางภาค			
๙	พุทธวิธีบริหาร POSDC -Planning	๒	- ผู้สอนบรรยาย พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถาม ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมง บรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
	-Organizing -Staffing -Directing -Controlling		- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดง ข้อคิดเห็น ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - ผู้สอนสรุปประเด็น - ผู้สอนใช้ Power point ในการนำเสนอ	
๑๐	ภาวะผู้นำตามหลักศาสนาคริสต์	๒	- นิสิตนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้ Power point ในการนำเสนอ - ให้นิสิตซักถามในประเด็นที่สงสัย - ผู้สอนสรุปประเด็น	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๑๑	ภาวะผู้นำตามหลักศาสนา อิสลาม	๒	- นิสิตนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้ Power point ในการนำเสนอ - ให้นิสิตซักถามในประเด็นที่สงสัย - ผู้สอนสรุปประเด็น	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์

๑๒	ภาวะผู้นำตามหลักศาสนา พราหมณ์ – ฮินดู	๒	- นิสิตนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้ Power point ในการนำเสนอ - ให้นิสิตซักถามในประเด็นที่สงสัย - ผู้สอนสรุปประเด็น	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๑๓	ภาวะผู้นำตามหลักศาสนาสิกข์	๒	- นิสิตนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้ Power point ในการนำเสนอ - ให้นิสิตซักถามในประเด็นที่สงสัย - ผู้สอนสรุปประเด็น	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๑๔	บทบาทหน้าที่ของ องค์กรพระพุทธศาสนา	๒	- นิสิตนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้ Power point ในการนำเสนอ - ให้นิสิตซักถามในประเด็นที่สงสัย - ผู้สอนสรุปประเด็น	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๑๕	ทบทวนประเด็นต่างๆ	๒	- ผู้สอนบรรยาย ประกอบด้วยคำถาม ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามแสดง ข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง	พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมาภรณ์

			- ผู้สอนสรุปประเด็น - ผู้สอนใช้ Power point ในการนำเสนอ	
๑๖	สอบปลายภาค			

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมิน
ความมีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและ ความรับผิดชอบ	การสังเกต/การเข้าชั้นเรียน	ทุกสัปดาห์	๑๐%
ความก้าวหน้าของความรู้	การสอบกลางภาค	๘	๑๐%
ความก้าวหน้าของความรู้	การสอบปลายภาค	๑๖	๖๐%
ทักษะการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ การทำความเข้าใจ และการนำไปประยุกต์ใช้	ทดสอบย่อย	๔, ๑๒	๑๐%
ทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล ทักษะการใช้ภาษา การใช้คณิตศาสตร์เพื่อการ วิเคราะห์และจัดการข้อมูล	มอบหมายชิ้นงาน/การนำเสนองาน	๑๐ - ๑๔	๑๐%

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑.เอกสารและตำราหลัก

ชลอ อุทกภาชน์ พ.ต.อ. พระพุทธศาสนากับสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๑๔.

ชาญชัย อาจินสมาจาร ดร. ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์
ปัญญาชน, ๒๕๕๑.

ณัฐชуда วิจิตรจามรี. การสื่อสารในองค์กร. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓.

เนตร์พัฒนา ยาวีราข. **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์ พิมพ์ครั้งที่ ๗.** กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ทริปปี้ลกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๒.

บุญมี แทนแก้ว, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, **ปรัชญาศาสนา พิมพ์ครั้งที่ ๒.** กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘.

----- **พระพุทธศาสนาในเอเชีย** กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พระพุทธศาสนาในเอเชีย พิมพ์ครั้งที่ ๒.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

พระมหาสมปอง นุ่มนน. **ศาสนากับภาวะผู้นำ.** นครศรีธรรมราช: กรีนโซนการพิมพ์, ๒๕๔๔.

พิชาภพ พันธุ์แพ. **ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง พิมพ์ครั้งที่ ๒.** กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๔.

ภัทรพร สิริกาญจน, (และคนอื่น ๆ). **ความรู้พื้นฐานทางศาสนา ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๔.** กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

วันชัย มีชาติ. **การบริหารองค์การ พิมพ์ครั้งที่ ๓.** กรุงเทพฯ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดดา, ๒๕๕๒.

วิจิตรวาทการ, หลวง. พลตรี. **ศาสนาสาทุก เล่มที่ ๑.** กรุงเทพฯ ฯ : อุษากการพิมพ์, ๒๕๔๖.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **ประวัติศาสตร์ศาสนา พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.** กทม. : อักษรพิทยา, ๒๕๔๑.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ รศ. **ภาวะผู้นำ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง).** เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๔๘.

เสนาะ ดิยาว ศ. **หลักการบริหาร พิมพ์ครั้งที่ ๓.** กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. **พระพุทธศาสนา มหายาน.** กรุงเทพฯ ฯ : วี พรินท์, ๒๕๕๑.

๒.เอกสารและข้อมูลสำคัญ

เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. **ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท (พระราชนิพนธ์).** กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. **พระมหาชนก.** กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทการพิมพ์, ๒๕๑๔.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **พุทธธรรม.** กรุงเทพฯ ฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร.** กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

๓.เอกสารและข้อมูลแนะนำ

วิจิตรวาทการ, หลวง. **ชีวิตมันสมองและการต่อสู้.** กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๒๑.

หลวงวิจิตรวาทการ, พล.ต. **กุศโลบายสร้างความยิ่งใหญ่.** กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทมีเดียโพกัส จำกัด, ๒๕๓๕.

_____ . กำลังความคิด พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ: บริษัทมีเดียโฟกัส จำกัด. ๒๕๓๕
แสง จันทร์งาม. วิธีสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๒๖.

๔. หนังสืออ่านเสริม

กองอนุศาสนาจารย์กองทัพบก. วิชาการศาสนาและศีลธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรือง, ๒๕๑๔.
คอลลินส์, จิม. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๕๖.
ช. เปรียญ, ศบ. ปรัชญาแห่งการพูด. กรุงเทพฯ : เลียงเชียงจงเจริญ, ๒๕๒๓.
เซอร์โรโต, ซามูเอล ซี. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๕๒.
เดโช สนวนานนท์. จิตวิทยาสำหรับครู และผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๒.
ทองขาว พ่วงรอดพันธ์, พท. วาทะศิลป์และหลักการพูดในที่ชุมชน. กรุงเทพฯ : มจร., ๒๕๓๑.
นิพนธ์ ศศิธร. หลักการพูดในที่ชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘.
ปิ่น มุกกันต์. บทบาทบรมครู. กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, ๒๕๒๖.
แมคคีย์, แอนนี. คู่มือพัฒนาภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๕๕.

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยผู้เรียน

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยผู้เรียน ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากผู้เรียน
ได้ดังนี้

- ประเมินการสอนโดยการซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ซักถามข้อสงสัยในรายละเอียดเนื้อหา
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- ผู้เรียนแสดงความเห็นต่อวิธีการจัดการเรียนรู้
- ผู้เรียนซักถามและอภิปรายเพื่อปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ ได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงการสอน ดังนี้

- การแจ้งผลการสอบย่อยและสอบกลางภาคให้ผู้เรียนทราบ เพื่อร่วมกันปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อหาวิธีพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหามากขึ้น

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จากใบงาน แบบฝึกหัด การสอบถามผู้เรียน การตรวจงานมอบหมายของผู้เรียน และพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- ให้ผู้เรียนได้รู้ผลการสอบและการแบบสอบถามว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถามและตอบในสิ่งที่ผู้เรียนสงสัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

นำผลการสอบ ผลการประเมินในการทดสอบการเรียนรู้และพฤติกรรม การสอบย่อย และการสอบกลางภาคนำมา แลกเปลี่ยน ซักถาม และหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลการเรียนดีขึ้น มีความรู้ความสามารถและทักษะความเป็นผู้นำดีขึ้น